

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Disp. II. De distinctione peccatorum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

nem, quia per quodlibet peccatum mortale convertitur peccans ad bonam creaturam tanquam ad finem ultimum, & à Deo verè fine ultimo avertitur, in quo Deus ipse summè offenditur, ut docet S. Thomas quaest. 28. de verit. art. 2. his verbis: *Quicumque rem aliquam digniorem indigniori postponit, injuriam ei facit, & tanto amplius, quanto res est dignior. Quicumque autem in re temporali finem sibi constituit, quod facit omnino mortaliter peccans, ex hoc ipso quantum ad affectum suum praeponit creaturam creatori, diligens plus creaturam quam creatorem.*

Ex his intelliges rationem injuriae, & rationem defectus seu mali moralis in peccato, non esse ex aequo distinctas, sed se mutuo includere, & unam non posse perfectè præcindi ab altera: impossibile enim est, quòd concipiatur peccatum ut est defectus moralis, quin etiam concipiatur, ut est transgressio legis divinae, & avertio à Deo ut ultimo fine, subindeque ut contemptus & injuria Dei ut legislatoris & ut ultimi finis.

72. Objicies primò contra istam assertionem: Philosophi morales cognoverunt essentiam peccati, & tamen non cognoverunt esse Dei offensam: nam ut ait D. Thomas hic art. 6. ad 5. *A Theologis consideratur peccatum præcipuè secundum quòd est offensa contra Deum; à Philosopho autem moralis, secundum quòd contrariatur rationi: Ergo non est essentiale peccato quòd sit injuria seu offensa Dei*

73. Respondeo, quòd licet Philosophi morales non considerent peccatum formaliter & explicitè ut est offensa Dei (sub qua ratione illud considerant Theologi) virtualiter tamen & implicitè illud sub ratione offensa contemplatur, quatenus illud inspicunt seu considerant ut contrarium dictamini rectæ rationis, quod (ut supra ostendimus) est lex ipsa naturalis, à Deo & lege aeterna derivata, & mentibus hominum impressa: & propterea D. Thomas non dicit absolute quòd peccatum consideratur tantum à Theologis ut est offensa contra Deum, & à Philosopho morali, ut contrariatur rationi, sed dicit quòd præcipuè sub hac diversa ratione ab ipsis inspicitur; quia certum est quòd sub utraque illa ratione, saltem virtualiter & implicitè, ab utrisque consideratur: nec esse inter Philosophos, qui formaliter & explicitè cognoverunt peccatum ut erat offensa Dei; & propterea Augustinus lib. 8. de Trinit. cap. 10. & 14. laudat Platonem, eò quòd docuerit, in rebus humanis nihil esse Deo gratius virtute, nihilque odiosius vitio & peccato.

74. Objicies secundo: quicquid est essentiale peccato, provenit illi ab objecto à quo specificatur: Sed ab objecto solum provenit peccato ratio mali, sive defectus moralis; ratio verò injuria seu offensa provenit ei ex ordine ad personam offensam, quæ est distincta ab objecto peccati: Ergo non est essentiale peccato, quòd fit injuria seu offensa Dei.

75. Respondeo concessà Majori, negando Minorem: nam in objecto peccati virtualiter includitur Deus ut legislator, & ut ultimus finis; ut legislator quidem, quia objectum peccati est moraliter malum, ac proinde à divina lege positiva aut naturali prohibitum; ut ultimus finis verò, quia in moralibus objectum aliquod præcipitur, aut prohibetur, in ordine ad Deum ut ultimum finem; unde ratio injuria seu offensa

A contra Deum, ut legislatorem, & ut ultimum finem, virtualiter & implicitè includitur in peccato, quatenus est malum morale, & ab eo nequit perfectè præcindi.

DISPUTATIO II.

De distinctione peccatorum.

Ad quaestionem 72. Divi Thomæ.

Cognita jam peccatorum natura, sequitur ut multiplicem eorum distinctionem, ac differentiam declaremus: *Peritus enim Medicus (inquit Chrysologus) qui plenam agrum desiderat conferre medicinam, impietatis profundos patet recessus; operos peccatorum nudat morbos; impietatis offentat secretum virus; vitiorum naturas originis delictorum, radices criminum, mirabili ratione depromit. Sic agras mortalium mentes, moderatone piæ, pro arate, pro sexu, pro tempore, pro vitibus, ad salutem perpetem divinæ curatione perducit.*

ARTICULUS PRIMUS

Quæ sint præcipua species, seu divisiones peccati?

Licet peccato nulla sit forma, nullaque species, varias tamen & infinitas propemodum ei assignant Theologi formas & species, juxta vel objecti, vel principij, vel subiecti, vel circumstantiarum diversitatem: quæ breviter hic exponenda sunt.

Prima & generalis divisio est in peccatum originale, quod derivatur ab Adamo, & per originem seu generationem transfunditur in posterios; & in personale, quod propria voluntate peccantis committitur, & ab alio non derivatur. De quo infra.

Secunda est in peccatum actuale & habituale. Primum est actus malus & difformis regulis morum: secundum verò consistit in quadam macula, quæ in anima relinquitur ex peccato actuale, & in ea remanet, donec per gratiam sanctificationem auferatur. De quo infra cum agemus de effectu peccati.

Tertia in peccatum mortale & veniale: Illud inferit mortem animæ, eam privando gratiâ & charitate, & avertendo ab ultimo fine; illud verò, nec gratiâ, nec charitate privat, sed ejus tantum fervorem diminuit, nec avertit ab ultimo fine, sed ab ejus consecutione retardat; unde veniale dicitur, quia leve est, comparatione alterius, & veniâ maxime dignum. De hac etiam duplici specie fusè infra disseremus.

Quarta in peccatum commissionis & omissionis. Illud consistit in productione alicujus actus mali & difformis regulis morum: illud est carentia seu privatio alicujus actus debiti & lege præcepti. Primum pugnat cum præcepto negativo, ponens actum qui jubetur non poni: secundum cum affirmativo, negligens actum qui præcipitur. Unde Augustinus lib. de perfect. justit. cap. 3. *Duobus modis constat esse peccatum, si aut sicut illa que prohibentur, aut illa non sunt.*

fiat que iubentur. Circa utrumque hoc genus peccati plures & graves occurrunt difficultates, disputatione sequenti discutende.

Quinta est in peccata carnalia, & spiritalia; à quibus abstinendum esse monet Apostolus 2. ad Corinth. 2. dum ait: *Emundemus nos ab omni inquinamento corporis & spiritus*, id est ab omnibus peccatis, tam carnalibus, quam spiritalibus. Illa sunt quæ perficiuntur in delectatione carnali, ut gula, & luxuria, quæ in delectatione ciborum & venereorum consumuntur: ista quæ perficiuntur in delectatione spiritali, ut superbia, invidia, & similia, quæ in sola apprehensione alicuius rei concupitur, vel ad votum habitæ consumuntur. Prima plus habet de conversione quam de averseione; secunda è contra plus de averseione quam de conversione: unde ista quoad culpam sunt graviora; illa quoad adhesionem majora; sive, ut ait Gregorius, *Peccata carnalia minoris sunt culpe, & majoris infamie*: & ideo homines, qui in peccato non tam Dei offensam quam propriam ignominiam verentur; magis de his quam de illis verecundari solent. Cujus rationem assignat D. Thomas hic quæst. 73. art. 5. in in resp. ad 3. Quia peccata carnalia magis subterfugunt rationem & discursum, eò quod sint circa delectationes tactus & gustus, quæ communes sunt nobis & brutis. Unde quodammodo per ista peccata homo brutalis efficitur, & in brutum quodammodo transformatur; sicut per superbiam, & invidiam, aliaque peccata spiritalia, diabolo assimilatur, & Dæmon per malitiam aliquo modo efficitur.

Sexta divisio est in peccata, quæ in Deum; proximum, & seipsum perperantur; quam egregie exponit D. Thomas hic art. 4. ubi sic dicitur: *Peccatum est actus inordinatus: triplex autem ordo in homine debet esse; unus quidem secundum comparationem ad regulam rationis; prout scilicet omnes actiones & passionis nostræ debent secundum regulam rationis commensurari; alius autem ordo est per comparationem ad regulam divine legis, per quam homo in omnibus divigi debet. Et si quidem homo naturaliter esset animal solitarium, hic duplex ordo sufficeret: sed quia homo est naturaliter animal politicum & sociale; ideo necesse est quod sit tertius ordo, quo homo ordinatur ad alios homines, quibus convivere debet.* Quando ergo homo à primò ordine deficit, & detrahit Deo amorem vel reverentiam debitam, dicitur peccare in Deum, ut sacrilegius, hæreticus; blasphemus. Quando deviat à secundo ordine & passionibus suis, ratione non regulat, peccat in seipsum, ut avarus, gulosus, luxuriosus. Quando vero à tertio ordine recedit, nec servat proximo jus debitum, vel offendit humanam societatem, cui naturaliter alligatur, tunc dicitur peccare in proximum, ut fur, homicida, adulter &c. De hac divisione videndus est D. Bernardus serm. 1. in festo Apostolorum Petri & Pauli.

Septima divisio est in peccata cordis, oris, & operis, quæ potius est divisio in diversos gradus ejusdem peccati, quam in diversa peccata: iracundus enim v.g. ex hoc quod appetat vindictam, primò perturbatur in corde, secundo in verba contumeliosa erumpit, & tertio procedit usque ad facta injuriosa. Idem patet in luxuria, & quolibet alio peccato, in quo est primò conceptus cordis, scilicet cogitatio, de-

Tom. II I.

A inde est manifestatio, & locutio, & ultimò completo externa. Vel si mavis cum D. Gregorio alio modo illius gradus distinguere: *Peccatum suggestione concipitur, delectatione lædatur, consummatur consensu: suggestio fit per adversarium, delectatio per carnem, consensus per spiritum.* Aliqui quarum addunt gradum, scilicet consuetudinis, qui per quadriduanum Lazarum designatur, ut ibidem docet Gregorius.

B Octava est in peccata ex infirmitate seu passione, ex ignorantia, & ex malitia. Primi generis sunt quæ oriuntur ex gravi aliqua tentatione & motione appetitus sensitivi, trahentis voluntatem ad consensum: secundi, quæ procedunt ex ignorantia culpabili & vincibili: tertii, quæ plenâ libertate & voluntate committuntur; nullâ passione incitante, & nullâ ignorantia excusante. Prima dicitur esse contra Personam Patris; cui attribuitur potentia; secunda contra Personam Filii, cui approbatur scientia; tertia contra Personam Spiritus sancti, cui bonitas seu amor ex vi suæ processions convenit.

Ultima divisio est peccata propria, & aliena: illa sunt quæ ab ipso peccante committuntur; ista quæ licet ab alio committantur, nobis tamen imputantur, & hoc multipliciter, scilicet ratione consilii, præcepti, suasionis, adulationis, protectionis, & propter defectum correctionis. Vel, ut explicat Augustinus, peccata aliena ea sunt, quæ ex aliorum suasionem committimus: propria, quæ nullo instigante aut suadente, motu proprio perperamus. Unde expendens verba illa Psalmistæ: *Ab oculis meis munda me, & ab alienis parce servo tuo*, sic ait: *Delicta mea inquirant me; delicta aliena affligunt me; ab his munda me; ab illis parce: tolle mihi ex corde malam cogitationem; repelle malum suorum: hoc est, ab oculis meis munda me, & ab alienis parce servo tuo.*

ARTICVLVS II.

Utrum distinctio specifica peccatorum ex objectis quæ respiciunt, vel ex præceptis quibus opponuntur, attendi debeat?

N AVARRUS in summa cap. 6. num. 3. & cap. 11. num. 4. & Auctor Instructioi conscientie parte 1. cap. 29. asserunt peccata distinguuntur & multiplicari specie, ad distinctionem & multiplicationem præceptorum; atque ita tot esse in quolibet peccata malitias in confessione detegendas, quot fuerint præcepta quibus tale peccatum prohibetur. Eandem sententiam ex parte tenuisse videtur Durandus in 4. dist. 15. quæst. 5.

E Oppositum communiter docent Theologi cum D. Thoma hic art. 1. asserentes distinctionem specificam peccatorum non ex præceptis quibus opponuntur, sed ex objectis quæ respiciunt, esse sumendam; unde licet aliquis actus per diversa præcepta prohibeatur, & lege divinâ & humanâ, naturali & positivâ vetetur, non induit propterea multiplicem speciem malitiae moralis, sed unam tantum. Pro resolutione huius difficultatis.

I 2 Diligenter observandum est, distinctionem præceptorum ex duplici capite posse desumi: Primò ex parte principii, aut præcipientis; quâ

A a a

4. Moral. cap. 27.

8

9

in Psal. 17.

11

12

ratione differunt præcepta juris divini & humani, naturalis & positivi, ecclesiastici & civilis: secundo ex parte objecti, seu rei præcepta; sicut distinguuntur præcepta quæ dantur de actibus diversarum virtutum, aut de actibus eiusdem virtutis specie diversis. Hoc præmissis, sit.

§. I.

Duplici conclusione difficultas proposita resolvitur.

13. Dico primò, distinctionem specificam peccatorum sumi ex obiecto, in quod tendunt, non verò ex præceptis quibus opponuntur; subindeque distinctionem præceptorum ex parte principij, aut præcipientis, non diversificare peccata, neque multiplicare malitias. Ita D. Thomas hic art. 1. ubi sic concludit: *Unde sequitur quod peccata propriè distinguantur specie secundum objecta.*

14. Probatur primò ratione fundamentali. Peccata in ratione peccati, seu mali moralis, constituntur per ordinem & habitudinem transcendentem ad obiectum ut dissonum regulis morum, ut disputaione sequenti ostendimus: Ergo etiam distinguuntur & diversificantur specie ex ordine & habitudine quam dicunt ad objecta specie diversa. Consequentia patet, quia juxta Philosophos idem est constitutum & distinctivum rei, v. g. rationalitas quæ constituit hominem, ipsum distinguit ab aliis animalibus.

15. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Peccata constituuntur & distinguuntur per id quod se tenet ex parte conversionis, non verò per illud quod se tenet ex parte aversionis: Atqui peccata non respiciunt, neque attingunt præcepta ex parte conversionis, sed ex parte aversionis, bene tamen objecta: Ergo &c. Minor est evidens: nam ille qui peccat non convertitur ad legem vel præceptum, sed ad obiectum contrarium legi, & prohibitum per illam; à lege verò & ab eius præcepto separatur & avertitur; sicut qui convertitur ad unum contrarium, avertitur & recedit ab alio. Major verò suadetur: Primò quia specificatio rei, subindeque ejus distinctio ab omnibus aliis, debet attendi secundum illud quod est in ea per se intentum & à natura, & ab operantibus, & non secundum illud quod est in ea per accidens: Sed ea quæ in peccato se tenent ex parte conversionis, per se à peccato intenduntur; ea verò quæ se tenent ex parte aversionis, intenduntur solum per accidens, cum nemo intendens ad malum operetur, ut ait Dionysius cap. 4. de divinis nominibus: Ergo &c. Secundo probatur Major: quia motus non specificantur, neque distinguuntur ex termino à quo, sed ex termino ad quem, ut docetur in Physica; & idè licet terminus à quo specie differat, si tamen terminus ad quem ejusdem sit rationis, motus sunt ejusdem speciei: Sed ea quæ in peccato se tenent ex parte aversionis, se habent per modum termini à quo, quæ verò se tenent ex parte conversionis, per modum termini ad quem, ut patet: Ergo peccata constituuntur & distinguuntur per id quod se tenet ex parte conversionis, non verò per illud quod se tenet ex parte aversionis.

16. Probatur secundo conclusio, & magis adhuc ostenditur, distinctionem peccatorum non sumi ex diversitate præceptorum, quando illa se tenet solum ex parte principij, aut præcipien-

tis. Futurum prohibetur de facto lege divina & humana, & tamen non est nisi unicum peccatum. Item in Decalogo furtum & adulterium prohibentur præceptis, quæ diversa sunt ab eis, quibus prohibetur interius desiderium furandi & moechandi; & tamen non idcirco differunt specie desiderium furandi, & furtum, neque adulterium & desiderium adulterandi, cum actus exterior non addat malitiam specie diversam interiori: Ergo diversitas præceptorum, quæ se tenet solum ex parte principij aut præcipientis, non sufficit ad distinguenda peccata.

Dico secundo, distinctionem præceptorum ex parte rei prohibita, vel ex parte motivi prohibendi, inferre distinctionem specificam inter peccata.

Hæc assertio patet ex dictis in præcedenti: Nam quoties præcepta differunt ex parte rei prohibita, vel ex parte motivi prohibendi, peccata illis opposita habent distinctum obiectum, vel motivum: Ergo cum ab objectis & motivis peccata specificantur & distinguuntur, consequens est, ut præcepta ita distincta inferant specificam distinctionem peccatorum. Nomine autem motivi intelligimus motivum proximum & intrinsecum, quod dicitur motivum præcepti & operis, non verò motivum extrinsecum operantis & præcipientis: cum enim istud motivum non cadat sub præcepto, nec præcepta ex vi sua illud respiciant, ex ejus diversitate non deducitur diversitas specifica peccatorum, nisi fortè peccans directè intendens contra talia motiva operari.

§. II.

Collarium præcedentis doctrina.

EX dictis inferes primò, quod violenta percussio clerici, aut effusio sanguinis in loco sacro, duplicem induit speciem malitiae, injustitiae scilicet & sacrilegij: quia hujusmodi actus jure naturali & positivo prohibentur ex duplici motivo specie diverso, nempe ex motivo justitiae, à jure naturali; & ex motivo Religionis, à jure positivo Ecclesiastico.

Inferes secundo, quòd si Religiosi, qui ex voto tenentur abstinere à carnibus (ut R. P. Mini mi; qui quartum votum utendi perpetuò cibo quadragesimali emittunt (ferià sextâ, vel tempore quadragesimæ, carnes comedant, duplex peccatum committunt, unum intemperantiae, & aliud sacrilegij: quia hujusmodi actus duplici præcepto diverso motivum habente prohibetur; nempe præcepto Ecclesiastico & divino, quorum primum est ex motivo abstinentiæ, secundum ex motivo religionis. Idem cum proportionem dicendum de Franciscanis, qui ex præcepto suæ regulæ tenentur ad jejunandum feriis sextis: cum enim vovent observare regulam, si in aliqua sexta feria, in qua ex præcepto Ecclesiæ jejunare tenentur, non jejunent, duplici peccato mortali specie diverso se obstringunt, quia peccant contra duplex præceptum habens motivum specie diversum; motivum enim præcepti Ecclesiastici est motivum abstinentiæ; motivum verò præcepti contenti in regula est motivum religionis, quia hoc præceptum non obligat, nisi ratione voti obedientiæ, aut observandi regulam, in professione emissi. Unde alii Religiosi, qui tale votum non emittunt, sed regulam more alie-

rius legis utuntur, atque adeo ex motivo solius abstinentiæ ad tale jejuniu obligantur, nequam in fractione prædicti jejunii duplex peccatum committunt.

²⁰ Inferes tertio, quod si præcepto Ecclesiastico addatur præceptum Confessarii, imponentis jejuniu v.g. ab Ecclesia præceptum in poenitentiam peccatorum, omisso illius habet duas malitias specie diversas, propter diversitatem præceptorum jejuniu præcipientium sub diversa ratione & motivo, temperantiæ scilicet & poenitentiae.

²¹ Inferes quarto, quod ille qui in festo alicujus Sancti occurrente in die dominica; omitteret facrum, aut in vigilia S. Matthiae, quando occurrit in quadagesima, non jejunaret, duo peccata non committeret, quia utroque præcepto præcipitur tunc auditio sacri, vel jejuniu ex eodem motivo religionis aut temperantiæ.

S. III.

Solvuntur objectiones

²² Objicies primò contra primam conclusionem: Peccatum mortale & veniale differunt specie, & tamen versantur interdum circa idem objectum, ut patet in venialibus ex defectu perfectæ deliberationis, aut ex parvitate materiae: Ergo distinctio specifica peccatorum non sumitur ex objecto

Respondent aliqui, peccatum mortale & veniale, quando versantur circa idem objectum, esse ejusdem speciei essentialis in ratione peccati & malimoralis, & differre solum accidentaliter, seu specie accidentali, in ratione mortalis & venialis, quatenus unum privat hominem gratiâ & charitate, subindeque mortem spiritualem infert animæ, non verò alterum; sicut equus albus & niger specie accidentali differunt, si considerentur formaliter in ratione colorati, & conveniunt univoce & essentialiter in ratione animalis.

²⁴ Hæc solutio probabilitate non caret. Probabilior tamen, & in schola D. Thomæ communior est sententia, quæ asserit peccatum in ratione mali moralis essentialiter dividi in mortale & veniale, adeoque nullum veniale, cuiuscumque conditionis sit, esse per se in eadem specie cum aliquo mortali. Nec obstat quod interdum versentur circa idem objectum materialiter & in esse physico: nam, ut infra ostendemus, cum agemus de peccato mortali & veniali, tale objectum semper distinguitur formaliter in ratione objecti; quod sufficit ad causandam distinctionem specificam inter illa peccata.

²⁵ Objicies secundò: Quædam peccata alia excedunt in gravitate & malitia essentiali, licet versentur circa objectum minus grave; & minus malum: Ergo malitia essentialis & specifica peccatorum non desumitur ex objecto. Consequentia patet, Antecedens probatur duplici exemplo. Nam occisio Christi fuit gravius peccatum, quam blasphemia, vel odium Dei, ut docent S. Thomas 3. p. quæst. 47. art. 6. & tamen primum est contra humanitatem Christi, secundum contra Divinitatem. Item perjurium, vel blasphemia; est peccatum minus grave, quam homicidium, & tamen habet objectum gravius, cum sit contra Deum & cul-

tum ei debitum, homicidium verò contra proximum.

Respondeo negando Antecedens. At cujus primam probationem dictum est, peccatum crucifigentium Christum non solum fuisse immediate contra ejus humanitatem, sed etiam contra Divinitatem & Personalitatem: nam verè Dei Filius, in divina & humana natura subsistens, fuit occisus & crucifixus in humanitate assumpta: unde in hoc convenit tale peccatum cum odio Dei, quod est immediate contra Deum, & aliunde illud excedit; quia odium Dei nullum nocuum infert Deo, peccatum verò crucifigentium Christum, magnum nocuum infert ipsi, nempe mortem turpissimam, & acerbissimos dolores.

Ad secundam probationem respondeo ex D. Thoma quod l. 9. art. 1. blasphemiam, perjurium, & alia peccata quæ religioni opponuntur, esse graviora simpliciter homicidio; quamvis istud secundum quid & accidentaliter sit gravius, quia infert damnum irreparabile homini, ipsum privando vitâ temporali. Nec obstat quod homicidium gravius puniatur in republica, quam perjurium vel blasphemia: nam ut ibidem ait S. Doctor, *In judicio humano non semper quantitas pene respondet quantitati culpe: interdum enim infligitur major pena pro minori culpa, quando gravius nocuum imminet hominibus ex minori culpa: sed secundum Dei judicium gravius culpa graviori pena puniatur*

Objicies tertio; D. Thomas q. 2. de malo art. 6. dicit, *Quod si aliqua essent peccata solum quia prohibita, in his rationabile esset, ut secundum differentiam præceptorum specie peccata differrent.* Ergo ex D. Thoma distinctio specifica peccatorum quæ sunt contra jus positivum, non sumitur ex objectis in quæ tendunt, sed ex præceptis quibus opponuntur.

Respondet Cajetanus, D. Thomam hic art. 6. mutasse sententiam. Sed hæc solutio displicet, cum S. Doctor talis mutationis aut retractationis nullam faciat mentionem. Quare melius responderetur, ipsum loqui de præceptis, quæ sunt diversa non solum ex parte principii aut præcipientis, sed etiam ex parte rei præceptæ, aut ex diversis finibus & motivis. Unde hoc testimonium S. Doctoris non militat contra primam conclusionem, sed secundam statuit & confirmat.

Objicies quarto: Peccatum ex eo est moraliter malum, quod dicit difformitatem ad leges quæ sunt regulæ morum: Ergo cum dicit difformitatem ad leges specie diversas, ut sunt lex divina naturalis, & humana, erit in diversis speciebus malitiæ moralis.

Confirmatur: Quando peccatum opponitur diversis legitur, violantur diversæ obligationes: unaquæque enim lex suam obligationem imponit, & omnes per prædictum peccatum violantur: Ergo dantur in illo plures malitiæ: malitia enim nihil aliud est quam violatio legis.

Ad objectionem respondeo, concessio Antecedente, distinguendo Consequens: cum dicit difformitatem ad leges specie differas formaliter, & ex parte rei prohibita, concedo: ad leges materialiter solum, & ex parte legislatoris diversas, nego. Quamvis autem lex divina, naturalis, & humana, naturaliter, & ex parte principii, seu legislatoris specie, differant, non tamen formaliter, & ex parte rei prohibita;

cum convenient in una & eadem ratione formali A
prohibendi, nempe in eodem motivo.

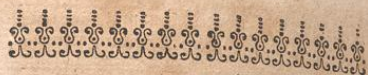
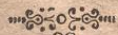
33 Instabis: Huiusmodi leges habent motivas
seu fines specie diversos; nam finis legis divinæ
est rectificare voluntatem creatam in ordine ad
beatitudinem supernaturalem; finis legis natu-
ralis, est ipsa naturalis hominis rectitudo in or-
dine ad beatitudinem naturalem; finis legis hu-
manæ est rectificare homines politicè, hoc est
in ordine ad pacem & quietem reipublicæ, vel
communitatis. Ergo sunt diversæ speciei formaliter,
& ex parte motivi, & non solum materialiter,
& ex parte legislatoris.

34 Respondeo fines illos esse tantum extrinsecos, B
potiusque dicendos esse fines legislatoris, quam
ipsarum legum: ut autem leges seu præcepta
distinguantur formaliter, & ex parte rei prohi-
bitæ, non sufficit diversitas motivi extrinseci &
remoti, sed requiritur diversum motivum pro-
ximum & intrinsecum, ut supra annotavimus:
prohibito verò furti v. g. sive iuxta lege divinã,
sive naturali, sive humanã, semper habet idem
motivum intrinsecum, quod est conversatio boni
proximi, aut vitatio damni illius.

35 Ad confirmationem negandum est Antecedens: C
nam quando leges differant solum ex parte
principij, non inducunt plures nec diver-
sas obligationes, sed unam tantum & eandem,
quam prima lex de novo imponit, & alia con-
firmant.

36 Obicies quinto: Sola distinctio præceptorum
ex parte principij sufficit ad distinguendas spe-
cies inobedientiæ: Ergo & ad diversificanda aliã
peccata. Consequentia videtur legitima ex pari-
tate rationis, Antecedens probatur. Inobedi-
entiã contra legem divinã est diversæ speciei ab
inobedientiã contra legem humanã; sicut aliã
secundum speciem est obedientiã quã obedimus
Deo, & quã obedientes sumus hominibus: Er-
go sola distinctio præceptorum ex parte prin-
cipij sufficit ad distinguendas species inobe-
dientiæ.

37 Respondeo dato, & non concessio Antecedente, D
de quo videri potest Cajetanus 2. 2. quæst. 104.
art. 2. negando consequentiã, & paritatem. Ra-
tio discriminis est, quia aliã peccata respiciunt
violationem præcepti ex parte aversionis, & per
modum termini à quo, ut supra dictum est; inobe-
dientiã verò respicit præceptum ut violandum,
non solum per modum termini à quo, sed
magis per modum termini ad quem, & per
modum objecti circa quod versatur: sicut
enim propria materia, & proprium objec-
tum obedientiæ est præceptum superioris
ut observandum, sic propria materia, & prop-
rium objectum inobedientiæ est idem præceptum
ut violandum; unde cum peccata non specificen-
tur & distinguantur ex termino à quo, sed ex ter-
mino ad quem, non mirum quòd etsi aliã pecca-
ta non distinguantur ex sola diversitate præcepto-
rum, sola tamen illorum distinctio sufficiat ad di-
stinguendas species inobedientiæ.

DISPUTATIO III.

De peccato commissionis & omissionis.

CVM celebris sit divisio peccati in peccatum
commissionis & omissionis, & plures ac gra-
ves circa hæc duo peccatorum genera difficulta-
tes occurrant, specialem de eis instituumus dispu-
tationem: in qua primò de peccato commissionis,
deinde de peccato omissionis disseremus.

ARTICVLVS PRIMVS.

Per quid peccatum commissionis constituitur for-
maliter in ratione mali moralis?

Hæc controversia ita celebris est & antiqua, ut
D. Clemens in præcognitionibus Apologeticis
referat illam inter D. Petrum & Simonem Magum
olim fuisse agitatam: nam in solemni illa disputa-
tione, Romæ inter utrumque habita, Simon Ma-
gus interrogavit D. Petrum, *Quid sit peccatum &
Estne natura aliqua positiva, an verò solum priva-
tio naturæ?* Quam interrogationem desepit
Apostolus dicens: *Non præcepit nobis Dominus
requirere naturam peccati, sed docere quemodo sus-
ciendum sit.*

Porro hæc quæstio, despecta ab Apostolo,
Theologorum ingenia diu exercuit, & in varias
coegit abire sententias: quidam enim in solo poli-
tivo, alij in solo privativo, alij in utroque simul ra-
tionem formalem peccati commissionis conside-
re asseverant: & adhuc inter illos est dubium, quid
sit illud positivum, vel illa privatio; & an illa re-
cto, vel solum in obliquo & de connotato ejus
naturam & quidditatem ingreditur? Pro resolu-
tione, quædam breviter præmittenda sunt.

§. I.

Præmittuntur quæ sæpe apud omnes sunt certa.

NOTANDVM primò, malum esse duplex: 1.
unum quod dicitur malum simpliciter
quod opponitur bono transcendentali, omni-
que bonitatis & perfectionis carentiam impor-
tat; aliud quod vocatur malum secundum quid,
seu respectivè: & illud triplex est, nempe na-
turale, artificiale, & morale. Primum dicitur
illud, quod privat subiectum aliqua perfectio-
ne naturali & connaturaliter debita; v. g.
morbis est malum naturale respectu animalis,
& calor respectu aquæ, quia ille privat animal
sanitate, iste aquam frigiditate, quæ connatu-
raliter eis debite sunt. Secundum est illud quod
privat artefactum perfectione aliqua sibi debita
iuxta regulas artis; ut cum imago suã debita
proportionem caret. Tertium verò appellatur il-
lud, quod removet actionem creature ratio-
nalis, rectitudine sibi debita, ut quando pri-
vat eam, vel sine sibi debito, vel debitis circum-
stantiis, vel commensuratione ad legem & rectam
rationem.